

تشنگی

تشنگی حالت غریزی احساس نیاز به آب است، که در ابواب مختلف فقه آمده است.
از تشنگی به مناسبت در بابهای طهارت، صوم، اطعمه و اشربه و قضاء سخن رفته است.

فهرست مندرجات

- ۱ - حکم تکلیفی
- ۲ - انتقال حکم به بدل بخاطر تشنگی
- ۳ - رفع حکم بخاطر تشنگی
- ۴ - کراهت قضاوت در حال تشنگی
- ۵ - پانویس
- ۶ - منبع

حکم تکلیفی

به طور کلی حفظ خود و هر نفس محترمی از **هلاکت**- خواه هلاکت نفس یا فساد عضو یا یکی از قوای بدن همچون بینایی و شنوایی و نیز هر آسیب و زیان جدی و قابل اعتنا- واجب است؛ ازاین‌رو، هرگاه تشنگی سبب یکی از امور یاد شده گردد، رفع آن در حدّ نیاز واجب خواهد بود.

انتقال حکم به بدل بخاطر تشنگی

هرگاه مکلف به مقدار وضو یا غسل آب داشته باشد، لیکن اگر با آن طهارت بگیرد، بیم آن می‌رود که خود یا نفس محترمی دیگر دچار تشنگی غیر قابل تحمل (حرج) گردد، وظیفه‌اش تیمم خواهد بود.
[۱] جواهر الکلام ج ۵، ص ۱۱۴.

رفع حکم بخاطر تشنگی

کسی که به علت بیماری، زیاد تشنه می‌شود، به گونه‌ای که روزه گرفتن برایش ممکن نیست و یا مشقت دارد، روزه ماه رمضان بر او واجب نیست و باید در ازای هر روز، یک یا دو مد- به اختلاف اقوال در مسئله- طعام به فقیر بدهد
[۲] جواهر الکلام ج ۱۷، ص ۱۴۴.
[۳] جواهر الکلام ج ۱۷، ص ۱۴۶.
و چنانچه بعدها بتواند روزه بگیرد، روزه‌های نگرفته را واجب است قضا کند.
[۴] جواهر الکلام ج ۱۷، ص ۱۴۷.
البته برخی در وجوب پرداخت فدیة (یک یا دو مدّ طعام) بین صورت ناتوانی از روزه و صورت تحمل مشقت، تفصیل داده و فدیة را تنها در فرض دوم واجب دانسته‌اند. چنان‌که بعضی دیگر گفته‌اند:
در فرض یأس از بهبود، پرداخت فدیة واجب نیست و اگر اتفاقاً بهبود یافت قضا آن نیز واجب نخواهد بود.
[۵] جواهر الکلام ج ۱۷، ص ۱۴۷.
[۶] جواهر الکلام ج ۱۷، ص ۱۴۹.
[۷] لعروة الوثقی (و حواشی) ج ۲، ص ۲۲۲.
برخی دیگر گفته‌اند: در فرض امید به بهبودی، بعد از آن تنها قضا واجب است و در فرض یأس از آن، تنها فدیة واجب خواهد بود.
[۸] الحدائق الناضرة ج ۱۲، ص ۴۲۵.

در اینکه سقوط روزه از چنین فردی به نحو رخصت است- بدین معنا که با داشتن مشقت اگر روزه بگیرد، صحیح است و قضا آن بر او واجب نیست- و یا به نحو عزیمت- که نتیجه آن بطلان روزه می‌باشد- اختلاف است.
[۹] جواهر الکلام ج ۱۷، ص ۱۵۰.
[۱۰] فقه الصادق ج ۸، ص ۳۹۵-۳۹۶.

اگر تشنگی- به غیر سبب بیماری- بر روزه‌دار غلبه کند؛ به حدّی که بیم هلاکت وی رود یا بترسد آسیبی جدی به او برسد و یا برایش حرجی و غیر قابل تحمل باشد، نوشیدن آب در حدّ ضرورت و رفع عطش، بر او جایز بلکه واجب است؛ لیکن روزه‌اش باطل می‌شود و در ماه رمضان، امساک در بقیة روز واجب است.
[۱۱] مستمسک العروة ج ۸، ص ۳۲۴-۳۲۵.

اگر شخص برای رفع تشنگی جز مایع حرام همچون شراب، در اختیار نداشته باشد، با ترس از تلف شدن، به مقدار نیاز می‌تواند از آن بنوشد
[۱۲] جواهر الکلام ج ۳۶، ص ۴۴۴.
[۱۳] مسالک الافهام ج ۱۲، ص ۱۲۷.

قضاوت کردن در حال تشنگی و مانند آن، که موجب اشتغال نفس بدان می‌گردد مکروه است.
[۱۴] جواهر الکلام ج ۴۰، ص ۸۱.

پانویس

۱. ↑ جواهر الکلام ج ۵، ص ۱۱۴.
۲. ↑ جواهر الکلام ج ۱۷، ص ۱۴۴.
۳. ↑ جواهر الکلام ج ۱۷، ص ۱۴۶.
۴. ↑ جواهر الکلام ج ۱۷، ص ۱۴۷.
۵. ↑ جواهر الکلام ج ۱۷، ص ۱۴۷.
۶. ↑ جواهر الکلام ج ۱۷، ص ۱۴۹.
۷. ↑ لعروة الوثقی (و حواشی) ج ۲، ص ۲۲۲.
۸. ↑ الحدائق الناضرة ج ۱۳، ص ۴۲۵.
۹. ↑ جواهر الکلام ج ۱۷، ص ۱۵۰.
۱۰. ↑ فقه الصادق ج ۸، ص ۳۹۵-۳۹۶.
۱۱. ↑ مستمسک العروة ج ۸، ص ۳۲۴-۳۲۵.
۱۲. ↑ جواهر الکلام ج ۳۶، ص ۴۴۴.
۱۳. ↑ مسالک الافهام ج ۱۲، ص ۱۲۷.
۱۴. ↑ جواهر الکلام ج ۴۰، ص ۸۱.

منبع

فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم السلام ج ۲، ص ۴۹۲.

رده‌های این صفحه : [روزه](#) | [فقه](#) | [قضاوت](#)